

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Приймальної комісії
Державного університету
інформаційно-комунікаційних
технологій

Володимир ШУЛЬГА

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ С1 «ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ
ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ» (за спеціалізаціями)
освітньо-професійної програми «Економіка»
для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА МЕТА ВИПРОБУВАННЯ

Фахове вступне випробування призначене для оцінки рівня підготовки абітурієнтів, які планують здобувати ступінь магістра за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» (за спеціалізаціями). Метою іспиту є виявлення та відбір вмотивованих і добре підготовлених вступників, які володіють глибокими знаннями з ключових економічних дисциплін та здатні до аналітичного мислення, синтезу інформації та прийняття обґрунтованих економічних рішень. Іспит перевіряє не тільки знання, а й розуміння взаємозв'язків між економічними явищами та здатність застосовувати теоретичні знання на практиці.

Випробування проводиться у формі комплексного тестування, що включає завдання різного рівня складності та формату.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ ТА ЗМІСТ РОЗДІЛІВ

Програма охоплює чотири основні блоки, що відображають ключові напрямки підготовки сучасного економіста:

2.1. Мікроекономічний аналіз

1. Теорія споживчої поведінки:

Аксіоми раціонального вибору. Функції корисності (кардиналістська та ординалістська теорії).

Криві байдужості та їх властивості. Бюджетне обмеження.

Оптимальний вибір споживача: рівновага споживача.

Побудова кривих попиту: ефект доходу та ефект заміщення (за Слуцьким та Хіксом).

Еластичність попиту (за ціною, доходом, перехресна), її практичне застосування.

2. Теорія виробництва та витрат:

Виробнича функція: загальний, середній, граничний продукт. Закон спадної граничної продуктивності.

Ізокванти та ізокости. Оптимізація вибору ресурсів.

Витрати виробництва в короткостроковому та довгостроковому періодах: постійні, змінні, загальні, середні, граничні витрати. Взаємозв'язок між витратами та виробництвом.

Економії та дизекonomії від масштабу, їх вплив на формування галузевих структур.

3. Поведінка фірми та ринкові структури:

Цілі фірми (максимізація прибутку, максимізація виручки, зростання).

Досконала конкуренція: короткострокова та довгострокова рівновага фірми та галузі. Ефективність досконалої конкуренції.

Монополія: максимізація прибутку, гранична виручка. Суспільні втрати від монополії. Цінова дискримінація.

Олігополія: основні моделі (Курно, Бертрана, Штакельберга). Теорія ігор в аналізі олігополії. Картелі.

Монополістична конкуренція: диференціація продукції, ціноутворення, рівновага.

4. Ринки факторів виробництва та розподіл доходів:

Попит і пропозиція на ринках праці, капіталу та землі.

Формування заробітної плати, ренти, процента.

Ринки з монопольною владою (монопсонія, двостороння монополія).

2.2. Макроекономічний аналіз

1. Система національних рахунків (СНР):

Методологія СНР. Основні макроекономічні показники: ВВП, ВВП, ЧВП, НД, особистий дохід, наявний дохід.

Методи розрахунку ВВП (за витратами, за доходами, за доданою вартістю).

Номінальні та реальні величини, індекси цін (дефлятор ВВП, ІСЦ).

2. Макроекономічна рівновага та економічні цикли:

Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції (AD-AS): фактори, що впливають на AD та AS. Види макроекономічної рівноваги.

Економічні цикли: фази, причини виникнення, теорії циклів.

Проблеми інфляції та безробіття: види, причини, наслідки. Крива Філіпса.

3. Грошово-кредитна та фіскальна політика:

Грошовий ринок: попит на гроші, пропозиція грошей, грошові агрегати. Інструменти монетарної політики центрального банку.

Фіскальна політика: дискреційна та автоматична. Державний бюджет, державний борг. Мультиплікатори державних витрат та податків.

Взаємодія фіскальної та монетарної політики. Моделі IS-LM.

4. Економічне зростання та розвиток:

Теорії економічного зростання (моделі Солоу, Лукаса, Ромера).

Фактори та джерела економічного зростання.

Концепція сталого розвитку. Проблеми бідності та нерівності доходів.

5. Відкрита економіка:

Платіжний баланс та його структура.

Валютний ринок та валютні курси: режими та їх вплив на економіку.

Моделі відкритої економіки (модель Манделла-Флемінга).

2.3. Економетрика та кількісні методи в економіці

1. Основи математичної статистики:

Описова статистика: міри центральної тенденції та розсіювання.

Теорія ймовірностей: основні поняття, закони розподілу ймовірностей (нормальний, Стюдента, хі-квадрат, Фішера).

Основи вибіркового методу. Перевірка статистичних гіпотез: t-критерій, F-критерій, хі-квадрат-критерій.

2. Регресійний аналіз:

Парна лінійна регресія: побудова моделі, оцінка параметрів методом найменших квадратів (МНК).

Інтерпретація коефіцієнтів регресії, коефіцієнт детермінації.

Множинна регресія: принципи побудови, проблеми (мультиколінеарність, гетероскедастичність, автокореляція).

Проведення та інтерпретація статистичних тестів для перевірки припущень МНК.

3. Аналіз часових рядів:

Поняття стаціонарності, тренд, сезонність, циклічність.

Моделі ARIMA, ARMA. Прогнозування на основі часових рядів.

2.4. Економіка підприємства та аналіз бізнес-процесів

1. Підприємство в ринковій економіці:

Сутність підприємства, його функції та роль.

Організаційно-правові форми підприємств, переваги та недоліки.

Життєвий цикл підприємства.

2. Виробничий та ресурсний потенціал підприємства:

Основні та оборотні фонди, їх оцінка та ефективність використання.

Кадровий потенціал, продуктивність праці, мотивація та оплата праці.

Матеріальні ресурси та управління запасами.

Інтелектуальний капітал та інноваційна діяльність.

3. Фінансова діяльність підприємства:

Джерела формування капіталу підприємства (власний, запозичений).

Витрати виробництва, собівартість продукції, шляхи їх зниження.

Ціноутворення на продукцію та послуги.

Фінансові результати: дохід, прибуток, рентабельність.

Аналіз фінансового стану підприємства: ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість.

4. Стратегія та конкурентоспроможність підприємства:

Конкурентні переваги, методи оцінки конкурентоспроможності.

Стратегічне планування та прогнозування діяльності.

Економічна безпека підприємства, управління ризиками.

5. Інвестиційна та інноваційна діяльність:

Інвестиційний процес, види інвестицій.

Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів (NPV, IRR, PB, PI).

Управління інноваціями на підприємстві.

3. Формат і критерії оцінювання

Вступний іспит проводиться у формі єдиного комплексного тесту, що складається з 30 завдань. Завдання диференціюються за рівнем складності:

Частина 1 (15 завдань, базовий рівень): Завдання з вибором однієї правильної відповіді. Перевіряють знання основних термінів, понять та базових принципів.

Оцінювання: 4 бали за кожну правильну відповідь. Максимум за частину 1 – 60 балів.

Приклад 1.1: Яка з наступних концепцій описує ситуацію, коли гранична корисність останньої спожитої одиниці товару дорівнює його ціні, поділеній на граничну корисність грошей?

1. Закон спадної граничної продуктивності
2. Правило максимізації корисності
3. Ефект доходу
4. Парадокс цінності

Приклад 1.2: Зростання рівня цін в економіці, що супроводжується зниженням реального ВВП та зростанням безробіття, називається:

1. Дефляція
2. Стагфляція
3. Рецесія
4. Економічне зростання

Частина 2 (10 завдань, середній рівень): Завдання можуть вимагати вибору кількох правильних відповідей, встановлення відповідності між елементами, впорядкування послідовності, або короткої відкритої відповіді (слово, число, проста формула). Перевіряють розуміння взаємозв'язків та застосування простих розрахункових методів.

Оцінювання: Від 2 до 8 балів за завдання, залежно від повноти та коректності відповіді. Максимум за частину 2 – 80 балів.

Приклад 2.1 (Відповідність): Встановіть відповідність між видом витрат та їх характеристикою: А. Постійні витрати В. Змінні витрати С. Середні загальні витрати D. Граничні витрати

1. Збільшуються зі зростанням обсягу виробництва.
2. Витрати на виробництво додаткової одиниці продукції.
3. Витрати, які не змінюються при зміні обсягу виробництва в короткостроковому періоді.
4. Загальні витрати, поділені на кількість виробленої продукції.

Приклад 2.2 (Коротка відповідь): Яке економічне явище описується, коли підвищення ставки обов'язкового резервування призводить до зменшення грошової пропозиції в економіці? (Вкажіть назву політики).
Відповідь:

Приклад 2.3 (Кілька правильних відповідей): Оберіть всі правильні твердження щодо моделі досконалої конкуренції:

1. Існує велика кількість продавців та покупців.
2. Продукція є диференційованою.
3. Існує повна інформація для всіх учасників ринку.
4. Вхід на ринок та вихід з нього є вільними.
5. Фірма має змогу впливати на ринкову ціну.

Частина 3 (5 завдань, високий рівень): Задачі з розгорнутим розв'язанням, міні-кейси або питання, що вимагають системного аналізу та обґрунтованої відповіді. Перевіряють здатність до комплексного аналізу, застосування складних економічних моделей та обґрунтування рішень.

Оцінювання: 12 балів за кожне правильне розв'язання/повну відповідь. Максимум за частину 3 – 60 балів.

Приклад 3.1 (Задача): Функція попиту на товар X має вигляд: $Q_D = 100 - 2P$. Функція пропозиції: $Q_S = 10 + 3P$.

1. Визначте рівноважну ціну та рівноважний обсяг на ринку.
2. Якщо держава встановить фіксовану ціну на рівні $P = 20$ грн, яка ситуація виникне на ринку (дефіцит чи надлишок) і якого обсягу?

Приклад 3.2 (Кейс): Компанія "А" розглядає інвестиційний проект, що потребує початкових інвестицій у розмірі 500 000 грн. Очікувані грошові потоки протягом 3 років складають: Рік 1 – 200 000 грн, Рік 2 – 250 000 грн, Рік 3 – 300 000 грн. Вартість капіталу для компанії становить 10%.

1. Розрахуйте чисту теперішню вартість (NPV) проекту.
2. Чи варто компанії реалізовувати цей проект, виходячи з розрахунку NPV? Обґрунтуйте свою відповідь.

Загальна максимальна кількість балів: 200 балів.

Час виконання: 180 хвилин.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Мікроекономіка

Варіан, Г. Р. *Мікроекономіка: сучасний підхід* / Г. Р. Варіан. – 9-те вид. – Нью-Йорк: W. W. Norton & Company, 2014. – 800 с.

Галушка, З. І. *Мікро- та макроекономіка: теорія і практика* / З. І. Галушка, С. В. Бойда, Л. Л. Клевчік. – Чернівці: ЧНУ, 2021. – 432 с.

Каменева, Н. М. *Мікроекономіка: навч. посібник* / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. Ю. Александрова та ін. – Харків: УкрДУЗТ, 2022. – 248 с.

2. Макроекономіка

Макаренко, М. І. *Макроекономіка: навчальний посібник* / М. І. Макаренко, Т. О. Семененко, Ю. М. Петрушенко. – Суми: СумДУ, 2021. – 350 с.

Бріль, М. С. *Макро- та мікроекономіка: навч. посібник* / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, А. В. Литвиненко та ін. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 392 с.

Панчишин, С. М. *Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка. Підручник. Книга 1* / С. М. Панчишин, П. Островерха. – Львів: Априорі, 2020. – 512 с.

3. Економетрика та статистика

Лугінін, О. Є. *Економетрія: навч. посібник* / О. Є. Лугінін, С. В. Білоусова, О. М. Білоусов. – К.: Центр учбової літератури, 2021. – 304 с.

Головач, А. В. *Статистика: підручник* / А. В. Головач, А. М. Єріна, О. В. Козирев. – К.: Вища школа, 2022. – 520 с.

Мармоза, А. Т. *Економічна статистика: підручник* / А. Т. Мармоза. – К.: Центр учбової літератури, 2022. – 436 с.

4. Економіка підприємства

Федоренко, В. Г. *Економіка підприємства: підручник* / В. Г. Федоренко. – Луцьк: Вежа-Друк, 2021. – 448 с.

Ковальська, Л. Л. *Економіка підприємства* / Л. Л. Ковальська, І. В. Кривов'язюк. – К.: Кондор, 2020. – 376 с.

Ткачук, В. А. *Економіка праці й соціально-трудова відносини: навч. посібник* / В. А. Ткачук, Є. О. Ланченко, О. Д. Балан, І. П. Гаврилук. – К.: НУБіП України, 2022. – 396 с.

Додаткові джерела

Офіційні сайти державних органів: Міністерство фінансів України, Державна служба статистики України, Національний банк України, Міністерство економіки України.

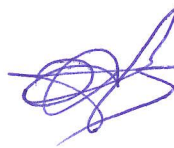
Регулярні публікації МВФ, Світового банку, ОЕСР, НБУ.

Фахові економічні журнали та наукові видання, видані після 2020 року.

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Склад фахової атестаційної комісії визначається наказом ректора Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій, робота комісії та порядок проведення вступного випробування регламентуються «Положенням про Приймальну комісію Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій» введеного в дію наказом від 21 березня 2025 року № 102.

Завідувач кафедри економіки

Ольга ГУСЕВА